Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Image not found or type unknow

Державний обліковий номер: 0825U000328

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 22-01-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Капітонова Катерина Павлівна

2. Kateryna Kapitonova

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 025

Назва наукової спеціальності: Музичне мистецтво

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Музичне мистецтво

Дата захисту: 10-03-2025

Спеціальність за освітою: Музикознавство

Місце роботи здобувача: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, 10, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 7606

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, 10, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, 10, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.41

Тема дисертації:

1. Сутність двосвіття в європейському музичному театрі XX–XXI століть

2. The Essence of the Double World in the European Musical Theater of the XX-XXI Centuries

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячено феномену двосвіття – прадавньому та споконвічно закладеному в людській природі. У ньому відсутні просторово-часові бар'єри, йому притаманне поєднання реальних та ірреальних елементів з суттєвими метаморфозами та різноманітними зміщеннями, порушенням логічних зв'язків і закономірностей, природних пропорцій і форм. Актуальність дослідження полягає: □ у сучасному запиті нової парадигми двосвіття; □ у чіткому визначенні протилежностей та загостренні протиставлення двох світів у сучасному світі; □ у необхідності нової концепції двосвіття, що обумовлено недостатнім його дослідженням у сучасному музикознавстві. Результати дисертаційного дослідження можуть слугувати основою для використання у широкому спектрі культурологічних, теоретичних та історичних питань музичного мистецтва; стати підґрунтям для написання наукових статей, що розкривають різні аспекти сучасного театру. Отримані висновки можуть бути корисними в педагогічній діяльності, зокрема для

проведення навчальних курсів. Дослідження сприятиме глибшому розумінню художнього-образного змісту та виконавських особливостей музично-театральних творів, а також розкриттю їх структури та драматургії. Наукова новизна презентованої роботи полягає у переосмисленні розуміння двосвіття в контексті нових міждисциплінарних підходів. Уперше системно обґрунтована концепція двосвіття на малодослідженому матеріалі музичного театру XX–XXI століть у контексті світоглядної парадигми, визначена сутність її багатопараметрової класифікації, завдяки чому виявляються новітні типи двосвіття. У роботі вперше вводиться у науковий обіг поняття «музичне двосвіття». У дослідженні простежено генезис концепції двосвіття у вигляді двох типів структур – вертикальної та горизонтальної. У період античності була сформована вертикальна модель двосвіття з чіткою ієрархією. В епоху Середньовіччя акцентувалась єдність Всесвіту з внутрішнім його розподілом на людський та божественний, головуванням останнього. Відродження стало переломним моментом – сформувалася нова горизонтальна модель без чіткої ієрархічності. Бароко та класицизм ознаменували повернення до вертикальної структури, тоді як романтизм зробив вагомий внесок у розвиток концепції фантастичного двосвіття, розвиваючи феномен розщеплення свідомості. Прикладом цього є опера «Undine» Е. Т. А. Гофмана з першою контрастною музичною характеристикою світів. Сприйняття світу в модерні та постмодерні трансформувало концепцію у горизонтальну структуру зі злиттям або протистоянням світів без чіткої ієрархії чи меж. Метамодерн стає новим етапом розвитку двосвіття як багатовимірної структури зі співіснуванням особистості у кількох просторах водночас. У роботі проаналізовано та розглянуто особливості концепції двосвіття в трьох європейських операх, двох українських балетах та опері-балеті. Було враховано розуміння історично-художнього значення творів, у яких двосвіття виявляється в нерозривному поєднанні з ірреальністю у вигляді взаємодії з фантасмагоричністю, містичністю, театром абсурду, казковістю. Як кульмінацію романтичного двосвіття, розглянуто оперу «Antikrist» Р. Ланґґора зі складною вертикально-багаторівневою системою двосвіття, що ґрунтується на середньовічному протиставленні Бога і Антихриста. Основу двосвіття формує музичний контраст між «небесною» (статичною, позбавленою яскравого мелодизму) та «руйнівною» екстатичною музикою з використанням прийому стилізації. Сполучною ланкою між двома світами є Люцифер, який закликає Антихриста і створює розкол у світі. У музичній драматургії світ Бога – це сфера гармонії, стабільності, духовної цілісності, а світ Диявола (у вигляді багатоосібного прояву Антихриста) представлений як активна, руйнівна, хаотична сила. Ядро двосвіття у Ланґґора формують три основні тісно переплетені музичні теми: «тема часопростору», «angelico», «тема Антихриста». Опера «Le Grand Macabre» Дьордя Лігеті представляє перший зразок горизонтальної концепції двосвіття з множинним виявом через багаторівневість антитез-антиномій: смерть-життя, ірреальність-реальність/нереальність, минуле-майбутнє, жахливе-комічне, впорядкованість-руйнація, абсурд-парадокс, герой-оточуючий світ, свідоме-несвідоме, утопія-антиутопія. Двосвіття в опері «Вогняний янгол» Сергія Прокоф'єва є складною лінійною структурою, де реальне та ірреальне співіснують у тісному зв'язку. Центральною в концепції двосвіття опери є двоїстість образу головної героїні Ренати, яка перебуває на межі реального і містичного світів. Двосвіття виявляється і через двоїстість образу Вогняного янгола. Дія опери розвивається у двох паралельних вимірах, між якими немає межі. У двоїстій драматургії відіграє важливу роль передача містичного елементу через сугестивну роль оркестру, який передає психологічний стан персонажів.

2. The dissertation research is devoted to the phenomenon of duality, which is ancient and inherent in human nature. It has no space-time barriers, a combination of real and unreal elements with significant metamorphoses and various displacements, violation of logical connections and patterns, natural proportions and forms. The relevance of the study is: □ in the modern demand for a new paradigm of double worlds; □ in the clear definition of opposites and the sharpening of the opposition of the double worlds in the modern world; □ in the need for a new concept of double worlds, which is insufficiently studied in contemporary musicology. The results of the dissertation research can serve as a basis for use in a wide range of cultural, theoretical and historical issues of musical arts; become the basis for writing scientific articles revealing various aspects of contemporary theater. The findings can be useful in pedagogical activities, in particular for teaching courses. The study will contribute to a deeper understanding of the artistic and figurative content and performance features of musical and theatrical

works, as well as the disclosure of their structure and dramaturgy. The scientific novelty of the presented work lies in the rethinking of the understanding of duality in the context of new interdisciplinary approaches. For the first time, the concept of double worlds is systematically substantiated on the least explored material of musical theater of the twentieth and twenty-first centuries in the context of the worldview paradigm, the essence of its multi-parameter classification is determined, which reveals the latest types of double worlds. The paper introduces the concept of «musical double worlds» into scientific circulation for the first time. The study traces the genesis of the concept of double worlds in the form of two types of structures – vertical and horizontal. In the period of antiquity, a vertical model of the double worlds with a clear hierarchy was formed. In the Middle Ages, the unity of the universe was emphasized, with its internal division into human and divine, and the latter being the dominant force. The Renaissance was a turning point – a new horizontal model was formed without a clear hierarchy. Baroque and classicism marked a return to a vertical structure, while romanticism made a significant contribution to the development of the concept of a fantastic double worlds, in particular, developing the phenomenon of split consciousness. An example of this is the opera Undine by E. T. A. Hoffmann with the first contrasting musical characterization of the worlds. The perception of the world in modernism and postmodernism transformed the concept into a horizontal structure with the merger or confrontation of worlds without a clear hierarchy or boundaries. Metamodernity is becoming a new stage in the development of the double worlds as a multidimensional structure with the coexistence of the individual in several spaces simultaneously. The peculiarities of the concept of double worlds in three European operas, two Ukrainian ballets and an opera-ballet are analyzed and considered in the research. The author takes into account the understanding of the historical and artistic significance of works in which the double worlds is inseparably combined with unreality in the form of interaction with phantasmagoria, mysticism, theater of the absurd and fairy tales. As the culmination of the romantic double worlds, the author considers opera «Antikrist» by Rud Langgaard with a complex vertical and multilevel system of duality based on the medieval opposition of God and Antikrist. The basis of the double worlds is formed by the musical contrast between «heavenly» (static, devoid of bright melody) and «destructive» ecstatic music using the technique of stylization. The link between the two worlds is Lucifer, who calls the Antichrist and creates a split in the world. In the musical drama, the world of God is a sphere of harmony, stability, and spiritual integrity, while the world of the Devil (in the form of a multifaceted manifestation of the Antikrist) is presented as an active, destructive, and chaotic force. The core of Langgaard's double worlds is formed by three main closely intertwined musical themes: «time-space theme», «angelico» and «Antikrist theme». Opera «Le Grand Macabre» by György Ligeti is the first example of the horizontal concept of the double worlds with multiple manifestations through the multilevel antitheses-antinomies: death-life, unreality-reality/unreality, past-future, horrible-comical, orderly-destruction, absurdity-paradox, hero-environment, conscious-unconscious, utopia-anti-utopia.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Kapitonova K. Projection of simulanity on opera «Fire angel» by S. Prokofyev and «Viy» by V. Gubarenko. Музикознавча думка Дніпропетровщини. Випуск 21 (2). Дніпро : ГРАНІ, 2021. С. 234–242.
- 2. Капітонова К. Розуміння двосвіття в культурно-історичному аспекті. Музичне мистецтво і культура. 2022. Випуск 34, книга 2. С. 107–116.

- 3. Капітонова К. Двосвіт у романтичній опері : від «Ундіни» Е. Т. А. Гофмана до «Антихриста» Р. Ланґґора. Музикознавство. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 59, том 2, 2023. С. 42–47.
- 4. Капітонова К. Опера «Le Grand Macabre» Д. Лігеті : абсурд або реальність. Музикознавча думка Дніпропетровщини. Вип. 24 (1). Дніпро : ГРАНІ, 2023. С. 341–350.

Наукова (науково-технічна) продукція: аналітичні матеріали

Соціально-економічна спрямованість: оновлення виконавсько-інтерпретаційного, світоглядно-парадигмального розуміння музичного театру xxi століття в контексті принципів осциляції та атопічності культури метамодерну.

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Планується до впровадження

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Щітова Світлана Анатоліївна

2. Svitlana A. Shchitova

Кваліфікація: к.мист., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, 10, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Антонова Олена Григорівна

2. Olena G. Antonova

Кваліфікація: к.мист., доц., 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національна музична академія України імені П. І. Чайковського

Код за ЄДРПОУ: 02214188

Місцезнаходження: вул. Архітектора Городецького 1-3/11, Київ, 01001, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Самойленко Олександра Іванівна
2. Aleksandra I. Samoylenko

Кваліфікація: д.мист., професор, 17.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Одеська національна музична академія імені А.В. Нежданової

Код за ЄДРПОУ: 02214254

Місцезнаходження: вул. Новосельського, 63, Одеса, 65023, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шабанова Юлія Олександрівна
2. Yuliia O. Shabanova

Кваліфікація: д.філос.н., професор, 09.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, 10, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тулянцев Андрій Анатолійович

2. Andrij A. Tulyantsev

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.02

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4567-432X

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Комунальний заклад вищої освіти "Дніпровська академія музики" Дніпропетровської обласної ради"

Код за ЄДРПОУ: 02214515

Місцезнаходження: вул. Ливарна, 10, Дніпро, Дніпровський р-н., 49044, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Держадміністрація

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Каплієнко-Ілюк Юлія Володимирівна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Каплієнко-Ілюк Юлія Володимирівна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Олександра Володимирівна Берестовська
Реєстратор	УкрІНТЕІ
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна